

Sociologija roda - vježba: vaša stereotipna životna priča

Ciljevi

- Pomozite učenicima_ama da razumiju načine na koje žive ili ne žive prema rodnim stereotipima
- Pojasnite razumijevanje o tome koje su rodne stereotipe internalizirali_e, kao i koje su stereotipe druge osobe internalizirale o rodnim ulogama
- Naglasite ograničavajuće (i često problematične) prikaze sebe i drugih koje potiču stereotipi
- Pružite konkretan protu-narativ kojem učenici_e mogu pristupiti kada dovode u pitanje stereotipe (interno, kada vide sebe da to čine; i eksterno, kada s drugima raspravljaju o identitetima)

Savjet: Možete razmotriti dijeljenje nekih od ovih ciljeva s grupom prije početka aktivnosti. Ovo može pomoći da se učenicima_ama razjasni koji su vaši motivi da razgovarate o stereotipima ili da ih lakše motivirate da sebe stave u tražene kategorije, što može pomoći ublažavanju osjećaja nelagode unutar grupe.

Koraci vježbe

1. Neka svatko pronađe jednu osobu kao svoj par, i odredi tko je „osoba A“ i tko je „osoba B“ (ako postoji grupa od tri osobe, neka dvoje ljudi bude „osoba B“)
2. Objasnite upute (pogledajte u nastavku).
3. 1. dio: Pokrenite odbrojavanje od jedne minute, i počevši od osobe A, neka osobe jedna drugoj govore stvari o sebi koje su stereotipi o njihovom rodu (tj. stereotipi o njihovom rodu koji ih opisuju)
4. Kratak razgovor i refleksija (pitanja u nastavku)
5. 2. dio: pokrenite odbrojavanje od jedne minute, i počevši od osobe B, neka osobe jedna drugoj govore stvari o sebi koje su stereotipi roda koji nije njihov (tj. način na koji one razbijaju rodne stereotipe)
6. Obraditi vježbu (objašnjenje u nastavku)

Detaljne upute (možete ih čitati, no možete i improvizirati)

Uvod i 1. dio

Sljedeću minutu ispričat ćete drugoj osobi svoju životnu priču. Postoje samo tri pravila: 1. samo jedna osoba govori – osoba A će ići prva, a osoba B, vaš je zadatak kimnuti ili reći "Reci mi više"; 2. morate govoriti cijelu minutu; i 3. drugoj osobi smijete reći samo stvari o sebi koje su istinite, a koje su ujedno i stereotip o osobama vašeg roda. Na primjer, ako se identificirate kao žena i opisali biste sebe kao nekoga tko je osjetljiva, možete reći "Ja sam osjetljiva". Imate li pitanja?

Napomene o uputama:

- Provjerite je li svima jasno prije nego što pokrenete mjerac vremena za 1. dio. Upute je ponekad teško verbalizirati, ali ih je lako slijediti ako se pravilno komuniciraju.
- Ponekad je korisno navesti više primjera (npr. "Ako se identificirate kao muškarac i opisali biste sebe kao 'snažnog vođu', možete reći 'Ja sam snažan vođa'" ili "Ako se identificirate kao trans* ili genderqueer i opisali biste sebe kao 'hrabru osobu', možete reći 'hrabar sam' ili 'hrabra sam'"). Ali budite oprezni s davanjem previše različitih primjera, jer dio većine ove aktivnosti dolazi od sudionika koji istražuju koje stereotipe unose u razgovor i koje već znaju.
- Dok mjerite vrijeme, možete hodati po prostoriji ili, ako ste u većoj grupi, samo ostanite naprijed i obavijestite ih o vremenu ("Još 30 sekundi! Nastavite govoriti, osoba A!") ili ih samo ohrabrite ("Recite nam još!").

2. dio

Sada ćemo malo promijeniti stvari. Osoba B će prva govoriti, tako što će pričati svoju životnu priču osobi A, ali samo opisujući sebe govoreći stvari koje su istinite, ali NISU stereotipne za vaš rod. Ili, možete o tome razmisliti kao, opisivanje sebe korištenjem stereotipa drugog roda. Na primjer, ako se identificirate kao žena i opisali biste sebe kao nekoga tko je "snažna", možete reći "Ja sam snažna".

Pitanja za ispitivanje i raspravu

Razmislite o ciljevima aktivnosti i dajte sve od sebe tijekom obje rasprave o obradi kako biste postavili usmjeravajuća pitanja prema tom cilju. Ova se aktivnost uvelike razlikuje od skupine do skupine, stoga je najbolje biti spreman_a biti fleksibilan_a, no ovo su neke početne točke.

Za malu obradu (koja se događa između 1. i 2. dijela, točka 4. u koracima) -- odvojite 1 ili 2 minute da se provjerite kako je grupa prije nego što krenete dalje. Prijedlozi pitanja:

Kakav vam je bio zadatak?

- Mogu samo izvikivati odgovore: primjerice reći će "Teško!" ili "Zabavno!" (često oboje). Ako želite ovo više obraditi, zamolite ljude da prošire svoje odgovore od jedne riječi.
- Ako netko želi dati dulji odgovor, dajte im prostora da to učine.

Zašto je bilo teško?

Osobe znaju često reći: „Ne znam toliko stereotipa“, „Ne opisujem se često tako“ ili „Teško je razmišljati na licu mjesta o tome.“

Ovo su sve korisni odgovori na koje se možete ponovno obratiti u raspravi o konačnoj obradi

Zašto je bilo zabavno?

Za završnu raspravu, prijedlog pitanja:

Što mislite o ovoj aktivnosti? Zašto je to tako?

Po dizanju ruku (ili pljeskanju), tko je mislio da je prvi zadatak bio lakši? Tko je mislio da je drugi zadatak bio lakši?

- Zamolite nekoliko ljudi da podijele i jedno i drugo: „Što vam je olakšalo prvi dio?“, „Zašto je drugi dio bio lakši?“

Što je bilo izazovno u opisivanju sebe na ovaj način?

- Često ćete dobiti odgovor da sudionici ne misle o sebi kao o stereotipima ili "Stereotipi su za druge ljude, ja nemam stereotipe."
- Možete komentirati s rečenicama poput: „Ne shvaćamo koliko stereotipa poznajemo ili koliko je teško sjetiti ih se na licu mjesta, ali često nam padaju na pamet, a da ih ne primijetimo.“ Ili „Mi smo više od naših rodni stereotipa (često i puno više, ili ponekad se bolje možemo opisati korištenjem stereotipa o rodu s kojim se ne identificiramo)“
- Možete i raspravu skrenuti na promjene stereotipa kroz vrijeme, primjerice: „Ono što je stereotipno (vezano općenito uz rodne uloge) mijenja se tijekom vremena i unutar naših životnih ciklusa - npr. stereotip o "maloj djevojčici" razlikuje se od stereotipa o "mami"“

Što mislite, zašto smo radili_e ovu vježbu?

- Referirajte se na ciljeve!

Koje ste lekcije naučili za koje mislite da biste ih mogli primijeniti u budućnosti?

- Često o drugima razmišljamo kao o stereotipima, ali to općenito ne činimo o sebi; ali također smo urođeno svjesni (i ponekad nam je neugodno) koliko se dobro uklapamo ili ne uklapamo u okvire svog roda (i drugih identiteta).
- Imenovanje ovih iskustava može nam pomoći da ih raspravimo i razbijemo
- Prilika da ispričamo svoju stereotipnu životnu priču omogućuje nam da prepoznamo koliko su ona i drugi stereotipi nepotpuni u opisivanju nas samih!

Napravite sami

Duža, teža verzija ove aktivnosti sastoji se od 4 dijela, malo dubljeg zalaženja u temu rodni stereotipe i shvaćanja sebe, kao što je opisano u nastavku:

- 1. dio: Pozitivan stereotip VAŠEG RODA koji TAKOĐER opisuje VAS (osoba A vodi)
- 2. dio: Negativni stereotip VAŠEG RODA koji TAKOĐER opisuje VAS (osoba B vodi)
- 3. dio: Pozitivan stereotip DRUGOG RODA koji TAKOĐER opisuje VAS (osoba B vodi)
- 3. dio: Negativni stereotip DRUGOG RODA koji TAKOĐER opisuje VAS (osoba A vodi)

Možete promijeniti vrijeme koje je ljudima dopušteno za razgovor (2 minute mogu biti predugo i dovode do neugodne tišine i nelagode; 30 sekundi nije toliko neugodno) kako biste bolje postigli željene rezultate .

Također možete raspravljati o ovoj aktivnosti na različite načine na temelju onoga što se nadate postići i koliko vremena imate (npr. neka parovi međusobno rasprave prije nego što iznesu svoje zaključke široj grupi). Ova vježba može trajati od samo nekoliko minuta do 30 - 45 minuta, a svejedno biti snažno naučeno iskustvo.

Konačno, struktura vježbe može se lako primijeniti na različite stereotipe identiteta (npr. "opišite sebe na načine koji vas opisuju, i također su stereotipi mjesta/regije odakle dolazite ili odakle su vaši roditelji" - imajte na umu da promjena ove aktivnosti tako da se koriste različiti identiteti može ju učiniti više ili manje izazovnijom ovisno o skupini s kojom radite i koliko su obradili svoje različite identitete) i imaju sličan učinak na raspravu/razumijevanje stereotipa. U ovoj vježbi koristimo rod jer su rodni stereotipi relativno poznati u društvu (kroz normalizirane i sistematizirane rodne stereotipe), ali vode do velikih ishoda učenja (a to je da često ne shvaćamo koliko su stereotipi problematični).

Bilješke

Ova vježba je izrazito fleksibilna. Može se koristiti u grupama svih razina iskustva ili koje posjeduju različito znanje o identitetima i društvu, kao i grupama različitih dobi, te svih veličina grupa.

Ali imajte na umu!

Ton koji ste postavili na uvodu ove aktivnosti (ili s aktivnostima/predavanjem prije nje) nastavit će se kroz cijelo vrijeme vježbe. Predlažemo bezbrižan, ohrabrujući, pa čak i "ovo može biti zabavno/smiješno" ton, iz dva razloga:

(1) aktivnost je izazovna, ne trebate dodavati izazovu, već umjesto toga biti podrška sudionicima_ama; i (2) ako to postavite preoštrim ili ozbiljnim tonom, manje je vjerojatno da će ljudi otvoreno razgovarati o svojim stereotipima [ako znaju da su "stereotipi loši"] i zapravo mogu zaobići dio aktivnosti za učenje igranjem uloga dobronamjernog "Ne stereotipiziram" partnera u aktivnosti.

Poznavanje vašeg stila facilitacije i osobnosti koju unosite u rasprave poput ovih pomoći će vam da ovu aktivnost učinite korisnijom za svoje sudionike!

